

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Overdrachtsdocument

Overdrachtsdocument

Sjabloon ter overdracht van de oude naar de nieuwe raad met het oog op de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

© Paul van Ruitenbeek, namens de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (2025)

Voorwoord

Een sterke raad doet ertoe. De raad is onderdeel van het gemeentebestuur bestaande uit raad, college en burgemeester en de raad is volgens de Grondwet het hoogste bestuursorgaan binnen de gemeente. De raad heeft invloed, niet alleen door het nemen van besluiten, maar ook door de manier waarop die besluiten tot stand komen en door hoe de raadsleden met elkaar omgaan. Het college heeft ook baat bij een raad waarin constructief wordt samengewerkt. De raad vertegenwoordigt alle inwoners van de gemeente en daarmee het algemeen belang. Er zijn in de raad ook verschillende -gerechtvaardigde- deelbelangen. Zo zijn er fracties die wethouders voordragen op grond van een coalitieakkoord (coalitie) en er zijn fracties die daar niet toe in de gelegenheid zijn, die samen oppositie worden genoemd.

De Nederlandse Vereniging van Raadsleden vindt het belangrijk dat de raadsleden goed samenwerken. Besluiten worden in onze democratie met een meerderheid van stemmen genomen, waarbij de gedachte is dat de raadsleden luisteren naar elkaars standpunten en ook minderheidstandpunten mee laten wegen bij het uitbrengen van hun stem. De machtsverhoudingen worden vastgelegd bij de gemeenteraadsverkiezingen, maar slechts voor 4 jaar. Daarna kunnen de verhoudingen weer veranderen en zal er opnieuw samengewerkt worden. Onze vereniging vindt het belangrijk dat de raad zich ook als collectief verantwoordelijk voelt voor het besturen van de gemeente en dat de raad daarmee investeert in de onderlinge samenwerking. Wij zien in de praktijk dat dit meerwaarde heeft voor de kwaliteit van het gemeentebestuur en het draagvlak voor de genomen besluiten.

De ervaringen van de huidige raad delen met de na de raadsverkiezingen aantredende nieuwe raad kan helpen. Door gezamenlijk een document te maken en aan te bieden aan de nieuwe raad wordt de collectieve verantwoordelijkheid benadrukt en wordt ook de nieuwe raad bewust dat samenwerken loont.

Als hulpmiddel heeft de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden voor uw raad een overdrachtsdocument gemaakt met vragen en aandachtspunten die u uw nieuwe raad kunt meegeven. Wij hopen dat uw raad er zijn voordeel mee kan doen en horen graag als u verbeterpunten hebt.

Gebruik van dit document

Dit overdrachtsdocument is van de (oude) raad, voor de nieuwe raad! Het is dus van belang dat hetgeen bij de verschillende onderwerpen wordt opgeschreven ook gedragen wordt door uw (oude) raad. We kunnen ons voorstellen dat u met uw griffier samen bespreekt op welke wijze het document tot stand kan komen. Dit kan door een bijeenkomst te organiseren met de raad. U kunt ook de route volgen die wordt gebruikt bij het opstellen van een profielschets voor een nieuwe burgemeester: de fractievoorzitters kunnen samen een voorzet doen.

U kunt ervoor kiezen om het overdrachtsdocument vast te laten stellen in uw raad, maar noodzakelijk is het niet. Het is vooral van belang dat het document wordt gedragen door de oude raad. Als er op een bepaald onderwerp verschillende meningen zijn dan kunnen die afzonderlijk vermeld worden. Bij inhoudelijk politieke onderwerpen kan er bij verschil van mening ook voor worden gekozen te melden dat hier verschillende inzichten over bestaan. Het is niet de bedoeling dat het overdrachtsdocument aanleiding is voor uitgebreide debatten, die bijeenkomsten houdt u vast al in het kader van de verkiezingen.

U kunt dit overdrachtsdocument naar eigen wens aanpassen. Waar personaliseren mogelijk is, staat dat aangegeven. Op het voorblad kunt u bijvoorbeeld de naam van uw gemeente invullen, waarna deze ook automatisch op elke pagina in de koptekst zal verschijnen.

Inhoudsopgave

1. Vergaderstructuur	6
2. Informatievoorziening	7
3. Raadscommunicatie	8
4. Raad in de regio	9
5. Raad en hulptroepen	10
6. Voorzitter van de raad	11
7. Lokale democratie	12
8. Agressie en intimidatie	13
9. Het bevorderen van integer handelen.....	14
10. Raad als opdrachtgever en kader steller	15
11. Formatieproces.....	16
12. Specifieke onderwerpen	17

1. Vergaderstructuur

In veel gemeenten wordt ter voorbereiding van raadsbesluiten gewerkt met voorbereidende vergaderingen zoals een raadscommissie, een rondetafelgesprek etc. Daarnaast zijn er soms bijeenkomsten waarin het college de raad nader informeert over onderwerpen die niet direct in de besluitvorming aan bod komen. Veel gemeenten werken daarnaast met een vorm van het BOB-model: beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming. Deze fases zijn over verschillende vergaderingen verdeeld, waarbij de raadsbesluiten in ieder geval in een raadsvergadering worden genomen.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Vergadermodel](#)

De verdeling van de onderwerpen wordt vaak bepaald door een agendacommissie (soms presidium genoemd). Er wordt meestal vergaderd aan de hand van een vergaderschema waarbij rekening wordt gehouden met feesdagen en vakanties. Er zijn keuzes te maken in de frequentie van vergaderen. Dit is aan de raad om zelf te bepalen. Daarbij is van belang dat er oog is voor de persoonlijke situatie van raadsleden. Een raadslid met een gezin en jonge kinderen heeft over het algemeen minder tijd dan een raadslid dat al gepensioneerd is. Bij het vaststellen van een vergaderschema is het van belang met die verschillen rekening te houden.

Hetzelfde geldt voor het wel of niet vergaderen overdag. In de grote steden is dit niet ongebruikelijk, maar daar staat ook een hogere raadsvergoeding tegenover, waardoor raadsleden de mogelijkheid hebben in hun reguliere baan (tijdelijk) minder te werken. Vergaderingen in kleinere setting waarin raadsbesluiten worden voorbereid noemen we commissievergaderingen. Deze worden voorgezeten door een raadslid. De voorzitters worden getraind en maken werkafspraken met elkaar.

Hoe bevalt het vergadermodel en welke adviezen en aandachts- en leerpunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad over de gehanteerde werkwijze?

<Klik hier en typ antwoord>

2. Informatievoorziening

Informatievoorziening is een kernpunt in de relatie tussen college en raad. De raadsleden krijgen informatie die speciaal voor hen bestemd is. De gemeente is daarnaast sinds de invoering van de Wet Open Overheid in 2022 (WOO) verplicht veel meer informatie openbaar te maken. Raadsleden kunnen vragen stellen aan het college en krijgen op gezette tijden volgens de planning & controlcyclus voorstellen en rapportages van het college. Op deze manier kunnen zij hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol invullen.

Raden en colleges hebben nog wel eens discussie over de vraag op welk abstractieniveau informatie moet worden aangeleverd. Het is van belang hier met elkaar een balans in te vinden, waarover onder andere in de gemeentelijke driehoek van burgemeester, secretaris en griffier kan worden gesproken. Het wordt aangeraden om de griffier niet eindverantwoordelijk te maken voor het aanleveren van informatie, daarvoor zijn immers het college en de ambtelijke organisatie aan zet.

Welke lessen, aandachts- en leerpunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om adequate en tijdige informatievoorziening? Zijn er protocollen, werkwijze of handreikingen voor informatievoorziening die worden aanbevolen?

<Klik hier en typ antwoord>

3. Raadscommunicatie

Communicatie vanuit de raad wordt door veel raden steeds belangrijker gevonden. Dit kan worden vormgegeven door een (eigen) website, door het goed ontsluiten van raadscommunicatie, maar ook door het plaatsen van columns per fractie in een lokale krant. In het kader van communicatie wordt ook wel gewerkt met projecten als "gast van de raad" (inwoners worden uitgenodigd om een raadsvergadering te bezoeken en krijgen voorafgaand een toelichting). Er zijn vaak ook verbindingen met basisscholen of middelbare scholen waarbij klassen de gemeente bezoeken en daar een spel spelen om te leren over de democratie.

Welke lessen, aandachts- en leerpunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om raadscommunicatie?

<Klik hier en typ antwoord>

4. Raad in de regio

De gemeente neemt deel in regionale samenwerking en verbonden partijen. Het is belangrijk dat een nieuwe raad zijn nieuwe keuzes kan maken dan wel goed geïnformeerd is over de taken die in regionale samenwerking of verbonden partijen worden uitgevoerd. Een overzicht van de verbonden partijen is te vinden in de begroting van de gemeente in de paragraaf verbonden partijen.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Grip op grote projecten](#) & [Ned. Ver. voor Raadsleden: Raad in de Regio](#)

In de afgelopen periode is de wet op de gemeenschappelijke regelingen aangepast om de gemeenteraden beter in positie te brengen. Gemeenteraden hebben het recht om een zienswijze in te dienen bij het treffen van een gemeenschappelijke regeling, er is nu ook een bevoegdheid om een gemeenschappelijke adviescommissie (RAC, radenadviescommissie) in te stellen en er is een actieve informatieplicht voor het bestuur van een gemeenschappelijke regeling.

De raad heeft in de afgelopen periode ook keuzes kunnen maken om aanvullende afspraken te maken over bijvoorbeeld inspraakmogelijkheden bij burgers en bedrijven bij gemeenschappelijke regelingen. Het is daarbij van belang geweest om te bepalen hoe belangrijk bepaalde regelingen worden gevonden en hoeveel tijd daarvoor moet worden vrijgemaakt. Er zijn gemeenten die zijn gaan werken met raadsrapporteurs, waardoor het werk verdeeld kon worden.

- a. **Hoe is de raad omgegaan met de wijziging van de wet op de gemeenschappelijke regelingen en zijn er nog losse eindjes? Mocht de nieuwe raad de bestaande afspraken evalueren, wat geeft de oude raad dan mee aan de nieuwe raad?**

<Klik hier en typ antwoord>

- b. **Welke lessen, aanbevelingen en leerpunten geeft de raad mee als het gaat om meer grip en controle op regionale samenwerking en verbonden partijen?**

<Klik hier en typ antwoord>

5. Raad en hulptroepen

De raad is werkgever van de griffier. Uw raad heeft een werkgeverscommissie die deze rol namens de hele raad uitvoert. Goede ondersteuning is van belang ook in het krachtenveld met het college en de ambtelijke organisatie.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Werkgeversfunctie](#)

In de meeste gemeenten is de inzet om de griffie niet alleen in te zetten om te zorgen voor het ter beschikking stellen van stukken maar ook voor strategische advisering van raadsleden. De griffie heeft daarvoor voldoende capaciteit (en dus budget) nodig, passend bij de behoefte van de raad. De griffier neemt deel aan de bestuurlijke driehoek met de burgemeester en de gemeentesecretaris samen. Daar hoort een bijpassende inschaling bij, afgeleid van het salaris van de burgemeester en de gemeentesecretaris.

a. Welke aandachtspunten zijn er voor de werkzaamheden van de griffie voor de komende periode?

<Klik hier en typ antwoord>

Wij adviseren u in *een niet openbare bijlage* de nieuwe werkgeverscommissie te informeren over de volgende vragen: Wat zijn de evaluatiepunten van de werkgeverscommissie? Denk aan: missie en visie van de griffie, jaarplan, het functioneren van de griffier, de formatieomvang, de budgetten.

De raad als lekenbestuur wordt niet alleen ondersteund door de griffie, maar ook [door de Rekenkamer](#) en [de accountant](#).

b. Welke adviezen en aanbevelingen geeft de raad mee aan de nieuwe raad zodat de ondersteuning door Rekenkamer nog beter wordt verzekerd? Denk hierbij aan:

- Benoemingsperiode zittende leden	- Budget
- Rooster van aftreden	- Jaarverslag rekenkamer
- Betrokkenheid van de raad bij de invulling van vacatures	- Mogelijke samenwerking met andere rekenkamers

<Klik hier en typ antwoord>

c. Welke adviezen en aanbevelingen geeft de raad mee aan de nieuwe raad zodat de ondersteuning door accountant nog beter wordt verzekerd? Denk hierbij aan:

- Benoemingsperiode van de accountant	- Verlenging van het contract of nieuwe aanbesteding
- Contact accountant met de audit- en rekeningcommissie	- Rol van de raad bij de aanbesteding

<Klik hier en typ antwoord>

6. Voorzitter van de raad

De burgemeester is voorzitter van de raad en daarom draagt deze na een uitgebreide benoemingsprocedure de burgemeester voor om benoemd te worden door de Kroon.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: \(Vice\)voorzitter van de raad](#)

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een handreiking burgemeesters gemaakt waarin ook wordt ingegaan op het houden van klankbordgesprekken met de burgemeester door een commissie met daarin een "compacte afvaardiging van de raad."

a. Welke aanbevelingen en leerpunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om de voorzitter van de raad?

Wij adviseren u in *een niet openbare bijlage* de nieuwe commissie klankbordgesprekken te informeren over het verloop van de reeds gehouden klankbordgesprekken en de met de burgemeester gemaakte afspraken.

<Klik hier en typ antwoord>

Er is altijd een plaatsvervangend voorzitter. Als de raad niets regelt dan is het langs zittende raadslid plaatsvervangend voorzitter. De raad kan echter ook een ander raadslid benoemen tot plaatsvervangend voorzitter. Het is mogelijk om een profiel op te stellen of het profiel van de Vereniging van Raadsleden te gebruiken.

Als er meerdere kandidaten zijn kan er gestemd worden. Soms zijn aan de plaatsvervangend voorzitter van de raad nog extra taken toebedeeld, zoals het voorzitterschap van het presidium of het fractievoorzittersoverleg, of het lid zijn van de werkgeverscommissie. De raad bepaalt zelf wat raadzaam is.

b. Welke aanbevelingen en leerpunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om de keuze voor een plaatsvervangend voorzitter?

<Klik hier en typ antwoord>

7. Lokale democratie

De raad is de vertegenwoordiger van de inwoners. Sinds 1 januari 2025 is het verplicht om een nieuwe participatieverordening op te stellen. Het doel van de wet "versterking participatie op lokaal niveau" is om inwoners meer te betrekken bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van het beleid.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Participatie](#)

Heeft uw raad deze verordening al vastgesteld? Wat geeft u de nieuwe raad mee als het gaat om (het opstellen van) deze verordening?

In veel raden vindt geregeld discussie plaats over de vraag of er wel voldoende en inhoudelijk "goed" is geparticipeerd over voorstellen die aan de raad worden voorgelegd. Zijn er afspraken gemaakt over hoe participatie vorm wordt gegeven en op welke manier de resultaten met de raad worden gedeeld? Is er wel eens een goed gesprek geweest over de definitie van "algemeen belang?"

Welke adviezen en aandachtspunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad op zaken als inspraakrecht, referenda, burgerbetrokkenheid en participatie van álle inwoners?

<Klik hier en typ antwoord>

8. Agressie en intimidatie

Bij agressie en intimidatie gaat het om de wijze waarop inwoners bestuurders bejegenen zowel in directe contacten als de online. Omdat dit soort incidenten niet alleen de individuele bestuurder raken, maar effect hebben op de totale lokale democratie, is er in veel gemeenten een agressieprotocol opgesteld. Daarin staat beschreven waar meldingen kunnen worden gedaan en wat de gemeentelijke organisatie daarmee doet.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Agressieprotocol](#)

Het komt helaas ook wel eens voor dat er in de verhoudingen in de raad of tussen raad en college onmin ontstaat over omgangsvormen. Om die reden zijn er gemeenten die zijn overgegaan tot het benoemen van een zogenaamde externe vertrouwenspersoon. Natuurlijk blijven de burgemeester, de griffier en de secretaris ook aanspreekbaar, maar deze functionarissen kunnen al snel in een conflict worden gezogen, waardoor zij zelf in een moeilijke positie terecht komen.

Welke lessen en aandachtspunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad op zaken als omgang met agressie, intimidatie? Zijn er vaste afspreekmomenten om over deze thema's te spreken en wat levert dat aan inzichten op voor de nieuwe raad?

<Klik hier en typ antwoord>

9. Het bevorderen van integer handelen

Inwoners verwachten dat hun bestuurders en volksvertegenwoordigers zich integer gedragen. Meest zichtbaar is de regelgeving die betrekking heeft op het wel of niet mogen meestemmen. Als er bijvoorbeeld directe privébelangen zijn naast het gemeentelijk belang, dan stelt de wetgever dat een raadslid of een wethouder zich moet onthouden van stemming. Nevenfuncties moeten openbaar worden gemaakt en er mogen door raadsleden geen overeenkomsten worden gesloten met de gemeente. Het is niet de bedoeling dat een raadslid optreedt als vertegenwoordiger van een inwoner in een procedure waarin de gemeente partij is. De gemeentewet schrijft ook voor dat er een gedragscode moet zijn vastgesteld voor raad en college.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Integriteit](#)

Het is gebruikelijk dat er ook een stappenplan integriteitsmeldingen in de gemeente beschikbaar is. Hierin is vastgelegd hoe integriteitsmeldingen in de gemeente in behandeling worden genomen.

Veel gemeenten bieden de besturen van politieke partijen de mogelijkheid om via de gemeente, op kosten van de politieke partij een verklaring omtrent het gedrag (VOG) aan te vragen voor kandidaat raadsleden. Voor wethouders is de aanwezigheid van een VOG bij de benoeming verplicht.

Welke lessen en aandachtspunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad over integriteit? Zijn er vaste afspreekmomenten om over integer handelen te spreken en wat leverde dat aan inzichten op voor de nieuwe raad?

<Klik hier en typ antwoord>

10. Raad als opdrachtgever en kader steller

De raad is opdrachtgever (kadersteller) voor het college. Met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen is er een nieuw kiezersmandaat voor de komende vier jaren. Na de verkiezingen worden er nieuwe afspraken gemaakt voor de komende periode in de vorm van een raadsprogramma en/of coalitieakkoord en/of collegeprogramma. Slotstuk in deze fase is de voordracht en benoeming van wethouders in het college.

Welke lessen en leerpunten geeft de raad mee als het gaat om:

a. Grip en controle op begrotings- en verantwoordingsproces?

<Klik hier en typ antwoord>

b. Ervaringen met het maken van een raads- en/of coalitieprogramma?

<Klik hier en typ antwoord>

c. Over de benoeming van wethouders?

<Klik hier en typ antwoord>

11. Formatieproces

Simultaan aan de start van een nieuwe raadsperiode vindt het formatieproces plaats. De rol van de raad verschilt per gemeenteraad sterk. Om de rol van de raad te versterken tijdens het proces, is het goed om na te denken wat die rol precies zou kunnen zijn.

Zie ook: [Ned. Ver. voor Raadsleden: Collegevorming](#)

Let met het oog op het formatieproces na de raadsverkiezingen op het volgende:

Als huidig raad is het verstandig om na te gaan of er voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar is bij de ambtelijke organisatie en de griffie voor de ondersteuning bij de formatie. Als dat niet het geval is, maak daar dan budget voor vrij.

Welke lessen en aandachtspunten geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om de wijze van het informatie- en formatieproces aan het begin van de raadsperiode?

<Klik hier en typ antwoord>

12. Specifieke onderwerpen

Hoewel de gemeenteraadsverkiezingen de markering zijn van een nieuwe raadsperiode, zijn er diverse dossiers die al lang lopen en die doorlopend aandacht blijven vragen van de gehele raad en waarin al lijnen zijn uitgezet voor de lange termijn.

- a. Welke lessen en aanbevelingen geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om de rol en de positie van de raad op het onderwerp regionale energiestrategie (RES)?

<Klik hier en typ antwoord>

- b. Welke lessen en aanbevelingen geeft de raad mee aan de nieuwe raad als het gaat om de rol en positie van de raad in de Omgevingswet?

<Klik hier en typ antwoord>

- c. Welke lessen en aanbevelingen geeft de raad aan de nieuwe raad mee als het gaat om de rol en positie van de raad in het sociaal domein?

<Klik hier en typ antwoord>

- d. Welke lessen en aanbevelingen op specifieke onderwerpen en langlopende projecten in de gemeente zijn relevant om over te dragen aan de nieuwe raad?

<Klik hier en typ antwoord>

- e. Welke lessen en aanbevelingen die betrekking hebben op het veiligheidsplan van de gemeente zijn relevant om over te dragen aan de nieuwe raad?

<Klik hier en typ antwoord>